

Til den norske delegasjonen, september 2023

Innspill til Den første globale gjennomgangen (GST1)

Til den norske delegasjonen, september 2023

ForUM takker for muligheten til å sende inn vårt innspill til den første Den globale gjennomgangen (*Global Stocktake*, GST1) og sender herved våre anbefalinger til struktur og tema for slutterklæringen som skal vedtas på COP28 i Dubai. Utgangspunktet for innspillet er forslaget til struktur i [det uformelle notatet](#) fra SB58.

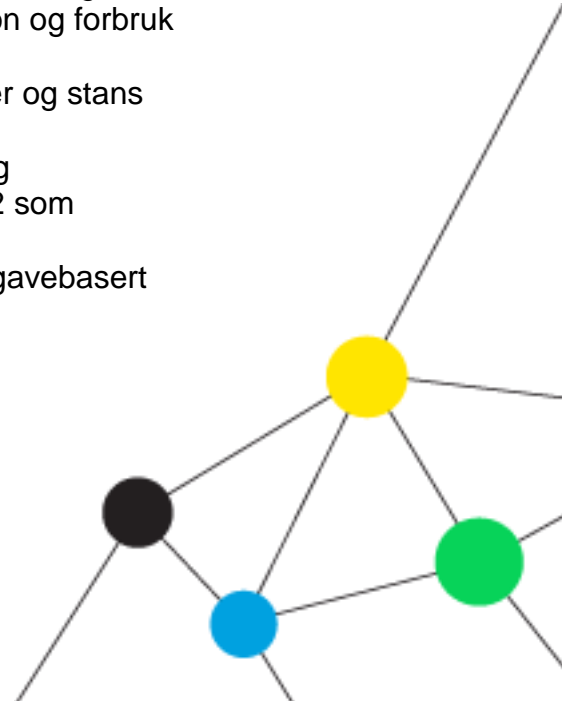
A. Fortekst

Her anbefaler ForUM at følgende bør stå i innledningen;

- De viktigste temaene for GST sammen med statistikk og tall fra IPCC sjette rapporteringsrunde.
- Avviket mellom hva som skulle ha vært gjort og hva som er gjennomført.
- En oppsummering av de viktigste tiltakene som må til for at verden skal holde seg innenfor en oppvarming på 1,5 grader.
- Tydelige referanser til menneskerettighetene.

De viktigste temaene for ForUM er:

- Utslippskutt, inkludert utfasing av fossilt brensel innen 2050, med store kutt i tråd med vitenskapen (FNs klimapanelers anbefalinger om utslippskutt for å nå 1,5 gradersmålet) i både produksjon og forbruk innen 2030.
- Avslutning av all offentlig finansiering av fossile brensler og stans av nye fossile prosjekter i tråd med IEAs anbefalinger.
- Energiomstilling, f.eks. 1,5 terrawatt årlig innen 2030 og effektivisering og en 4 prosent effektivisering med 2022 som basisår.
- Klimafinansiering, det vil si tilstrekkelig, addisjonell og gavebasert finansiering til omstilling, tilpasning og tap og skade).

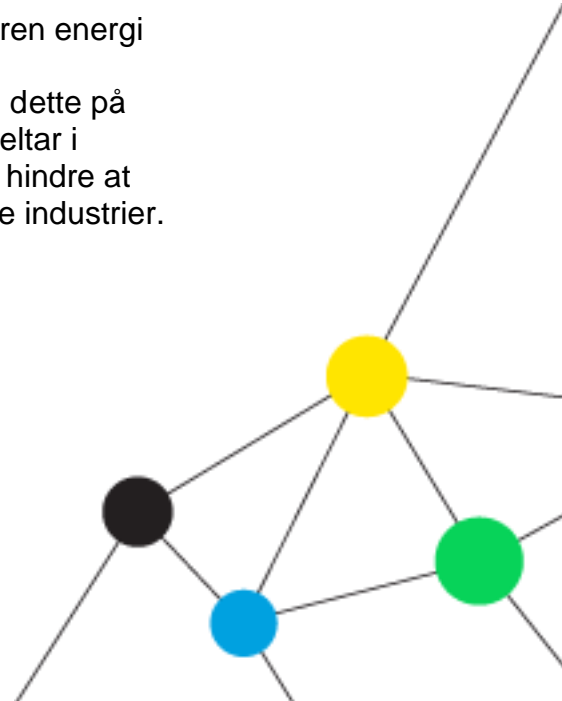

B. Kontekst og tverrgående hensyn

ForUM ber den norske delegasjonen arbeide for:

- At IPCC sin sjette rapporteringsrunde skal være et utgangspunkt og et tverrgående hensyn for kontekst, ambisjoner og tiltak.
- Anerkjennelse av prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektiv kapasitet.
- En rettferdig omstilling som er i tråd med målet om begrense global oppvarming til 1,5 grader, og som håndterer systemisk ulikhet og urettferdighet nasjonalt og internasjonalt.
- At økonomisk utvikling skal være basert på sirkulære prinsipper og forvaltning, som bidrar til at det i naturen fanges mer CO₂ enn det slippes ut. For å få til dette må natur restaureres og forvaltes etter økologiske prinsipper.
- Anerkjennelse av urfolks og minoriteters rettigheter, retten til deltakelse og behovet for beskyttelse av klimaaktivister.
- Anerkjennelse av hensyn til sosial rettferdighet og menneskerettighetsbaserte tilnærminger, herunder respekt for urfolks rettigheter, og anerkjennelse av barns rettigheter.
- Anerkjennelse av den universelle menneskerettighetene til et rent, sunt og bærekraftig miljø og prinsippet om rettferdighet mellom generasjoner.
- Anerkjennelse av de spesifikke sårbarhetene til barn og unge i møte med klimaendringer, og at slutterklæringen er informert av alders- og kjønnsdisaggregerte data om effekter av klimaendringene.
- At partene inngår forpliktende avtaler for bærekraftige matsystemer.
- Anerkjennelse av at velfungerende økosystemer er grunnleggende for å nå klimamålene.
- Utfasing av fossile energikilder og rask opptrapping av ren energi og effektivisering.
- At land i det globale Sør som trenger gjeldsslette må få dette på tvers av kreditorer. Man må sikre at private kreditorer deltar i gjeldslette for å frigjøre ressurser til klimatiltak, og for å hindre at land fanges i avhengighet av fossil energi og ekstraktive industrier.

C. Felles fremgang for å nå Parisavtalens mål, inkludert artikkel 2.1 a-c, i lys av rettferdighet og best tilgjengelig vitenskap, og som innspill til partene når de oppdaterer og styrker sine NDCer

For hvert underkapittel, bør det være en gjennomgang av status og muligheter og hindringer for å nå Parisavtalens mål. Kvalitetssterk rapportering må sikres for hvert punkt.

Utslippsgapet

ForUM ber Norge om å arbeide for at partene:

- Sender inn sine NDCer i samsvar med minst 43 prosent utslippsreduksjon innen 2030 og 60 prosent innen 2035, sammenlignet med 2019-nivå. Helst i forkant av toppmøtet i 2025.
- Blir enige om å fastsette nye retningslinjer for gjennomføringen av lands NDCer.
- Fastsetter ambisiøse økonomiske og sektorvise mål som innebefatter alle klimagasser.

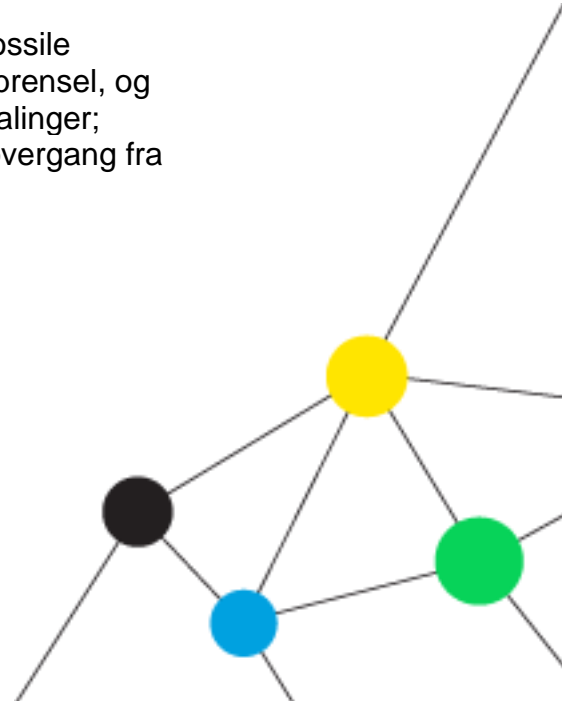
Fossilt brensel

ForUM ber Norge om å arbeide for at partene:

- *Blir enige om en rettferdig utfasing av alle fossile brensler, det vil si både kull, olje og gass, før 2050, med store kutt i tråd med vitenskap i både produksjon og forbruk innen 2030.*
- *Forplikter seg til å avslutte all offentlig finansiering av fossile brensler, samt å avslutte private investeringer i fossile brensel, og ikke åpner nye fossile prosjekter i tråd med IEAs anbefalinger;*
- *Forplikter seg til en reell omstilling som sikrer en rask overgang fra fossile til fornybare energikilder.*

Fornybar energi og energieffektivisering

ForUM ber Norge om å arbeide for at partene:

- Vedtar et kollektivt mål for årlig energiproduksjon på for eksempel minst 1,5 terawatt fornybar energi globalt innen 2030.
- Bestemmer seg for et globalt mål for energisparing på 4 prosent.
- Forplikter seg til å innføre mål for ren energi i nasjonale mål og politikk.
- Erkjenner behovet for politiske tiltak i alle sektorer som fremmer en bærekraftig livsstil.

Andre klimagasser, herunder metan, N2O, industrigasser, utslipp fra luftfart

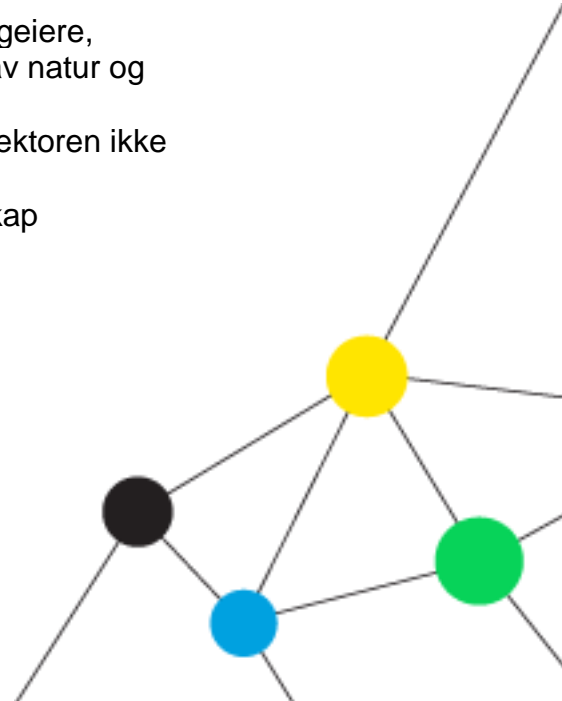
ForUM ber Norge om å arbeide for at partene:

- Vedtar rettferdige og vitenskapsbaserte globale utslippsreduksjonsmål for metan og N2O for landbrukssektoren i tråd med det globale målet om å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader.

Økosystemer og naturmangfold

ForUM ber Norge om å arbeide for at partene:

- Bestemmer seg for å beskytte og gjenopprette 30-50% av jordens land-, ferskvanns- og havøkosystemer i dette kritiske tiåret, gjennom en rettighetsbasert tilnærming.
- Erkjenner at inkluderende beslutningsprosesser er nødvendig for en vellykket tilpasning og omstilling.
- Anerkjenner den sentrale rollen som urfolk, private skogeiere, lokale bønder og lokalsamfunn spiller for ivaretagelse av natur og naturmangfold.
- Erkjenner at dagens UNFCCC-karbonregnskap i landsektoren ikke er tilstrekkelig for å prioritere og evaluere utslippstiltak.
- Oppfordrer partene til å ta i bruk FNs økosystemregnskap (UNSEEA-EA).

Tilpasning

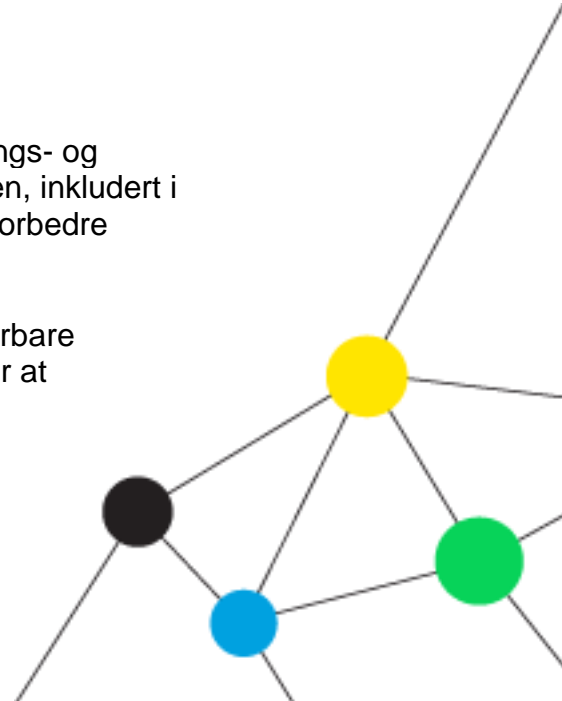
ForUM ber den norske delegasjonen om å arbeide for:

- At alle land skal sende inn sine nasjonale tilpasningsplaner (NAP) i forkant av NAP-gjennomgangen som er planlagt for 2024 og sende inn mer ambisiøse NAPs med jevne mellomrom (minimum hvert femte år).
- At industrialiserte land forplikter seg til å vedta et troverdig og transparent veikart for 100 milliardermålet og for en dobling av tilpasningsfinansieringen innen 2025.
- At partene forplikter seg til å ha et permanent agendapunkt om Global Goal on Adaptation (GGA) under CMA og SBs.
- Anerkjennelse av lokalt ledet tilpasning for å sikre at ressurser og kapasitet når frem til lokalsamfunn.
- At partene vurderer matproduksjon, distribusjon og forbrukspraksis innenfor nasjonale tilpasningsplaner for å øke motstandsdyktigheten og tilpasningsevnen til matverdikjeder, samtidig som de bedre støtter levebrød på landsbygda og sørger for sunne og bærekraftige dietter for alle.
- Støtte til kollektiv fremgang (19/CMA.1 34. a)), god praksis, erfaring og mulige muligheter for
- *Forplikter industrialiserte utviklede land til å gi forutsigbar og tilstrekkelig støtte til utviklingsland for tilpasning, utslippskutt og styrking av naturen.*

Kjønns- og menneskerettighetsbasert tilnærming til tilpasningspolitikk

ForUM ber den norske delegasjonen om å:

- *Oppfordre* alle land til å styrke rettferdighets-, inkluderings- og rettighetsbaserte tilnærminger i tilpasningsplanleggingen, inkludert i sammenheng med NAP-gjennomgangen i 2024, for å forbedre tilpasningsresultatene for de mest sårbare.
- Sette milepæler i tilpasningsplanleggingen som:
 - Vurderer de spesifikke risikoene mennesker i sårbare situasjoner står overfor i et klima i endring. Sikrer at

lokalbefolkningens behov og perspektiver er sentrale i tilpasningsplanlegging og implementering. Dette inkluderer å styrke klimamotstanden til sosiale tjenester til mennesker sårbare for klimaendringene. Dette innebærer tilgang til for eksempel vann- og sanitærsystemer, helse, psykisk helse og psykososial støtte, utdanning, ernæring, sosial- og barnevernstjenester.

- Er lokalt ledet og informert av synspunktene til lokalsamfunn, og engasjerer lokalsamfunn i tilpasningsbeslutninger, implementering og overvåking.

Integrering av økosystemer, vern og tilpasning, klimatiltak

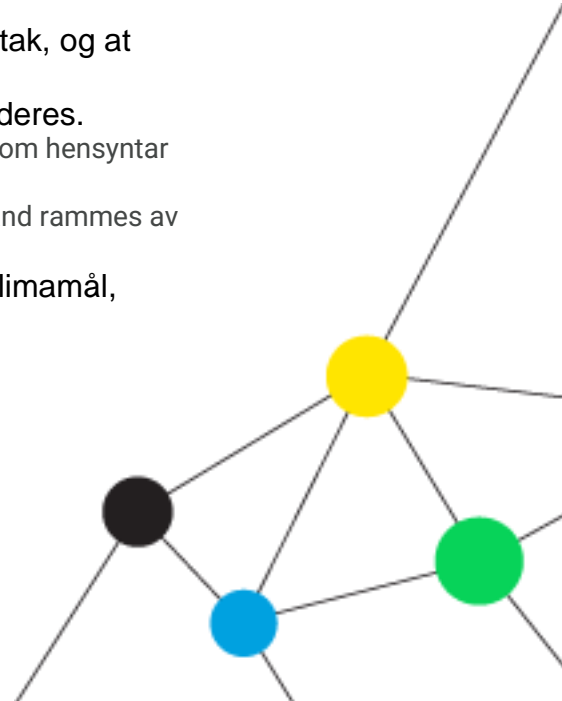
ForUM ber den norske delegasjonen om å:

- Hilse velkommen konklusjonen fra IPCCs arbeidsgruppe 2 om at "en rekke vitenskapelige bevis indikerer at kapasiteten til å tilby økosystembaserte tjenester er avhengig av bevaring av 30 til 50% av jordens overflate (land, ferskvann og hav)".
- Oppfordre partene til å vurdere betydningen av å beskytte økosystemer gjennom en rettighetsbasert tilnærming for å styrke økosystemets og samfunnets tilpasningsevne og motstandskraft.

Virkemidler for gjennomføring og støtte, herunder pengestrømmer

ForUM ber den norske delegasjonen om å arbeide for at partene:

- *Erkjenner* at utviklingslands gjeldsbyrde hindrer klimatiltak, og at finansielle instrumenter og verktøy som gjeldsslette og gjeldsrestrukturering knyttet til gjeld og bærekraft bør vurderes.
- Støtter omforente prinsipper om ansvarlig utlån og låneopptak, som hensyntar menneskerettigheter og miljø og miljø.
- Støtter frys av tilbakebetaling av gjeld, inkludert renter, når et land rammes av en naturkatastrofe.
- *Oppfordrer* finansinstitusjoner og investorer til å sette klimamål, møte overgangsplaner og holde selskaper ansvarlige.

- *Etterlyser reform* av multilaterale utviklingsbanker slik at de endrer sine lånebetingelser og vilkår.
- *Etterlyser at finansiering* gjøres mer tilgjengelig og rimelig for utviklingsland, blant annet må det innføres endringer innenfor gjeld, skatt og teknologioverføring.
- *Innfører skatt* på overskudd fra fossilt brensel og en skatt på utvinning av fossilt brensel (også kjent som en klimaskadeavgift).

Tilpasningsfinansiering

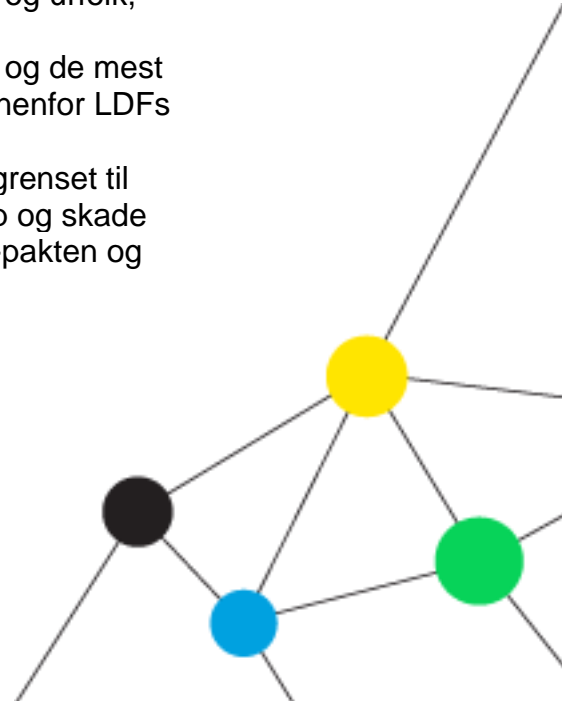
ForUM ber den norske delegasjonen om å:

- Oppfordre partene til å etablere effektive rammeverk som fremmer tilpasning, motstandsdyktighet og beskyttelse av økosystemer ved hjelp av tiltak som gjør matsystemene bærekraftige.

Innsats ved tap og skade

ForUM ber den norske delegasjonen jobbe for at:

- At Loss and Damage Fund (LDF) etableres som et uavhengig fond under UNFCCC. Fondet bør være underlagt UNFCCC og Parisavtalen og styres av prinsippene om rettferdighet, CBDR-RC og forurensere betaler.
- At berørte lokalsamfunn, særlig marginaliserte grupper og urfolk, bør få delta på en meningsfull måte i utformingen og gjennomføringen av LDF-fondet. Berørte lokalsamfunn og de mest berørte menneskene bør ha en plass og stemmerett innenfor LDFs styringsstruktur.
- Alle reaksjoner på tap og skade, inkludert men ikke begrenset til operasjonaliseringen av finansieringsordningene for tap og skade og fondet, er i tråd med formålene og prinsippene i FN-pakten og internasjonal menneskerettighetslov.

 Forum for
 utvikling og miljø

D. Styrke internasjonalt samarbeid for klimatiltak

ForUM ber den norske delegasjonen om å:

- Erkjenne industrialiserte lands historiske ansvar for karbonutslipp i perioden før 2020.
- Anerkjennelse utviklingslands rett til utvikling i tråd med 1,5 gradersmålet med en menneskerettighetsbasert tilnærming.
- Forplikte seg sammen med andre industrialiserte land til å kraftig øke utslippsreduksjonene før 2050. Sørg for tilstrekkelig finansiering og andre ressurser for å sette utviklingsland i stand til en bærekraftig utvikling hvor utslippene reduseres, i samsvar med prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektive evner.
- Støtte gjennomføringen av veikartet for en reform av den internasjonale finansielle arkitekturen.
- Invitere Den internasjonale maritime organisasjon IMO til å utvikle et tydelig og konkret veikart for å nå målet om netto nullutslipp fra skip.

